

Handläggare: Dejan Stankovic
Telefon: 08-508 01 590

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Revidering av STAN-programmet - Stockholms tobaks-, alkohol- och narkotikapolitiska program"

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.
2. Omedelbar justering

Olle Johnselius
Stadsdelsdirektör

Susanne Tengberg
Verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har tagit fram ett förslag till reviderat STAN- program – Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program. Förslaget har överlämnats för beslut till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen har remitterat ärendet för synpunkter till bl.a. samtliga stadsdelsnämnder. STAN-programmet utgår från fyra övergripande mål för det drogförebyggande arbetet; 1) barn och ungas uppväxt ska vara fri från tobak, alkohol och narkotika, 2) ett narkotikafritt Stockholm, 3) stadens invånare ska ha återhållsamma alkoholvanor, 4) de av stadens invånare som missbrukar alkohol eller andra droger ska erbjudas hjälp att komma ifrån sitt missbruk. Dessa mål ska komplettera Vision 2030. Det föreslagna programmet är kopplat till stadens integrerade system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi (ILS) samt lyfter fram vikten av samverkan. Förvaltningen har i allt väsentligt inget att erinra mot förslaget till reviderat STAN-program för Stockholms stad.

Bilagor

- 1) Social- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande "Revidering av STAN-programmet – Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program", 2009-08-13

S

- 2) Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens protokoll 2009-11-19, §16

Remissen

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens uppföljning och föreslagna revidering av Stockholms Tobaks-, Alkohol-, och Narkotikapolitiska program - STAN-programmet (*Bilaga 1 och 2*) har av kommunstyrelsen remitterats för yttrande senast den 1 mars 2010 till samtliga stadsdelsnämnder, Utbildningsnämnden, Stadsledningskontoret och Polismyndigheten.

Bakgrund

Kommunfullmäktige antog i december 2004 Stockholms Tobaks-, Alkohol-, och Narkotikapolitiska program, STAN-programmet, som gäller från 1 januari 2005. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för att programmet följs upp och revideras. Avsikten är att STAN-programmet ska vara ett stöd och en inspiration i det dagliga arbetet och ska såsom tidigare omfatta alkohol, narkotika och tobak. Ambitionen är att programmet ska ha ett helhetsperspektiv på frågorna och vänder sig till alla stadens verksamhetsområden.

Erfarenheterna av STAN-programmet har varit goda. Det har upplevts som positivt att politiska mål och inriktningar för såväl det förebyggande arbetet som vård- och behandlingsinsatser finns med i samma dokument. Det har dock inte varit möjligt att följa upp programmet som förväntat.

Sedan STAN-programmet antogs har betydande förändringar skett av stadens integrerade system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi. Vision 2030 med dess långsiktiga vision för stadens utveckling har också antagits. Det föreslagna STAN-programmet är kopplat till stadens integrerade system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi (ILS) och samspelar med budget på ett helt annat sätt än tidigare. Detta anses öka relevansen för programmet och förtydligar budgetens intentioner inom detta verksamhetsområde samt skapa bättre förutsättningar till uppföljning genom utvecklingen av ILS-webben.

Det nya STAN-programmet

STAN-programmet är långsiktigt och ska ses som ett stöd och en inspiration i det vardagliga arbetet. Programmets övergripande mål, aktiviteter och indikatorer kan komma att förändras utifrån förändringar av budgetens inriktning.

Förslaget till nytt STAN-program innehåller förslag på aktiviteter och indikatorer samt anger en inriktning för hur programmets mål ska nås. Programmets inriktning har tagit hänsyn till aktuella forskningsresultat och ska följas upp av kommunfullmäktige.

STAN-programmet omfattar såsom tidigare fyra inriktningsmål:

1. Barns och ungdomars uppväxt ska vara fri från tobak, alkohol och narkotika.
2. Ett narkotikafritt Stockholm.
3. Stadens invånare ska ha återhållsamma alkoholvanor.
4. Stadens invånare som missbrukar alkohol eller andra droger ska erbjudas hjälp att komma från sitt missbruk.

Programmet innehåller tre huvudavsnitt; Förebyggande insatser, Tidigare insatser samt Vård och behandling. Avsnittet "Förebyggande insatser" är uppdelat i två delavsnitt som omfattar *Begränsning av tillgänglighet* respektive *Begränsning av efterfrågan*. Delavsnittet om begränsning av tillgänglighet handlar huvudsakligen om myndighetsutövning.

Stadsdelsnämnderna behöver inte längre ha egna handlingsplaner för det drogförebyggande arbetet, då åtaganden och aktiviteter i dessa frågor ska finnas med i de årliga verksamhetsplanerna. Uppföljning sker via tertialrapporter och årsredovisningar.

I det ursprungliga STAN-programmet angavs 7 delmål och 44 så kallade prioriterade inriktningar. De tidigare angivna 7 delmålen har omarbetats till indikatorer. På så sätt blir kopplingen mellan budgeten och STAN-programmet tydligare.

Följande indikatorer föreslås för arbetet med tobak, alkohol och narkotika under åren 2010-2012 (med barn menas här de som går i grundskolans år 9, med ungdomar menas de som går i gymnasiets år 2):

1. Andelen barn och ungdomar som inte använder tobak (rökning + snusning)
2. Andelen barn och ungdomar som inte använder alkohol.
3. Andelen barn och ungdomar som inte använt narkotika.
4. Andelen storkonsumenter av alkohol bland både unga och vuxna.
5. Berusningsdrickandet bland både unga och vuxna.
6. a. Antalet vuxna missbrukare i biståndsbedömd öppenvård.
b. Antal vuxna missbrukare i biståndsbedömd (enligt SoL) dygnet runt vård.
c. Antal vuxna missbrukare dömda till LVM-vård.
7. Andelen berusade som nekats att köpa starköl på restaurang.
8. Andelen ungdomar som nekats att köpa starköl på restaurang.
9. Andelen barn som själva köper folköl och tobak.

Genom tydliga uppdrag i budgeten och genom noggranna uppföljningar av arbetet i ILS-webben kan staden på en övergripande nivå stimulera det förebyggande arbetet.

I Stockholm stad finns det flera styrdokument som tangerar samma områden. Det är därför viktigt att samordna arbetet så att inget onödigt dubbelarbete görs alternativt att vissa delar "hamnar mellan stolarna". Program som ligger nära och berör STAN-programmet är till exempel skolans styrande dokument, Stockholm stads brottsförebyggande program och Stockholm stads program för kvinnofrid.

I programmet finns konkreta exempel på hur man lokalt i stadsdelsområdena kan jobba med STAN-programmet.

I programmet finns källor och referenser uppräknade som fortlöpande kommer att kompletteras på den hemsida som socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen avser bygga upp som stöd för STAN-programmet

Det finns en lång rad funktioner inom Stockholms stad till stöd för arbetet med STAN-programmet. Sedan år 2002 finns till exempel preventionssamordnare i de flesta stadsdelsförvaltningar. Dessa samordnare fungerar som resurspersoner för det lokala arbetet mot alkohol, tobak och andra droger. De är specialiserade på förebyggande arbete och deras huvudsakliga arbetsuppgift är att arbeta strukturellt, det vill säga driva och samordna utveckling av det långsiktiga förebyggande arbetet där många aktörer involveras. Samordnarnas arbetsuppgifter består oftast i att sprida kunskaper, anordna utbildningar och hålla kontakt med det lokala brottsförebyggande arbetet. En del samordnare är också involverade i tobaks- och folkölstillsynsarbete. Ett annat stöd för arbetet med STAN-programmet är Preventionscentrum Stockholm, som är en enhet inom socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen, som har till uppgift att sprida kunskap om metoder samt att stimulera till förebyggande arbete inom dessa områden. Preventionscentrum Stockholm har också till uppgift att på olika sätt stödja det lokala förebyggande arbetet.

Förvaltningens synpunkter

Styrkan med det reviderade STAN-programmet är det helhetsperspektiv som genomsyrar programmet samt dess tydlighet. Förvaltningen vill lyfta fram följande:

- Att de lokala handlingsplanerna har tagits bort, vilket medför en större likvärdighet inom staden.
- Att programmet är kopplat till ILS- och budget, vilket ger ökad legitimitet.
- Att utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna får samma mål ger fördelar för samverkan.
- Att STAN-programmet lyfter arbetssätt och metoder som är kunskapsbaserade och kostnadseffektiva.
- Att samverkan mellan berörda parter såsom socialtjänst, förskola/skola, kultur, frivilligorganisationer, fastighetsägare, närpolis och näringsliv poängteras, som en viktig förutsättning för ett kvalitativt förebyggande arbete.
- Att programmet lyfter fram dels Sveriges Kommuner och Landstings ”Policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende”, dels den samverkan i Stockholms län mellan kommunerna och landstinget som antogs av Stockholms kommunfullmäktige den 30 mars 2009.

Förvaltningen föreslår en ändring under rubriken ”Lokala ordningsstadgan”: texten bör ändras genom att ersätta ordet ”starköl” med ”öl”, så att även folköl räknas till alkoholhaltiga drycker.

Förvaltningen har i allt väsentligt inget att erinra mot förslaget till reviderat STAN-program. Förvaltningen föreslår att nämnden som svar på remissen överlämnar detta tjänsteutlåtande.
